

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Autismiliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ammatillisen koulutuksen lainsäädäntömuutoksista. Pidämme hyvin kannatettavana tavoitetta oppimisen tuen vahvistamisesta. Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä uudistettaessa on huomioitava eri tavoin vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeet ja varmistettava koulutuksen esteettömydestä ja saavutettavuudesta ml. sähköisten oppimisympäristöjen saavutettavuus ja selkokieliset oppimateriaalit. Tähän velvoittaa myös YK:n vammaissopimuksen artikla 24, joka korostaa vammaisen lapsen ja nuoren oikeutta saada opetusta yleisessä koulutusjärjestelmässä yhdenvertaisesti muiden kanssa ja saada siihen tarvitsemansa yksilöllinen tuki ja kohtuulliset mukautukset. YK:n Vammaissopimuksen 9 artikla velvoittaa esteettömyyteen ja saavutettavuuteen mukaan lukien sähköiset palvelut, kuten sähköiset oppimisympäristöt.

Autismiliitto katsoo, että esityksessä tulee läpileikkaavasti huomioida myös vaativaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden mahdollisuus opiskella ja suorittaa oppivelvollisuutensa yhdenvertaisesti muiden kanssa. Ammatillisia erityisoppilaitoksia ei ole kaikkialla Suomessa, ja ne tarjoavat opiskelijoille rajatusti koulutusaloja. Valmentavia opintoja vammaisille opiskelijoille, erityisesti vaativinta tukea tarvitseville, ei ole tarjolla riittävästi kaikkialla Suomessa. Ongelma on kärjistynyt sen jälkeen, kun oppivelvollisuus laajennettiin 18 ikävuoteen saakka. Jatkossa opiskelupaikkoja tulee olla riittävästi myös vaativaa erityistä tukea tarvitseville. Erityisammattioppilaitosten toimintaedellytykset ja riittävä rahoitus tulee turvata. Ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat säästöt voivat heikentää vammaisten nuorten mahdollisuuksia saada opintoihin tarvitsemaansa tukea.

Jatkossa oppimisen, koulunkäynnin ja opiskelun tuen kokonaisuuden tulisi kehittää siten, että tuki jatkuu yhtenäisenä varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

Tukitoimien toteutuminen autismikirjon opiskelijoilla vaihtelee paljon opettajasta ja oppilaitoksesta riippuen. On hyvin kannatettavaa, että esityksellä vahvistettaisiin oikeutta tukiopetukseen ja erityisopetukseen. Yhdymme Kehitysvammaisten Tukiliiton näkemykseen, että erityisen tuen osalta perusteluissa tulisi avata tarkemmin sitä, minkälaisia tukimuotoja ja erityisiä järjestelyitä voidaan ja tulee tarpeiden vaatiessa käyttää. Erityiset opetus- ja opiskelujärjestelyt ovat usein oleellisen tärkeitä autismikirjon opiskelijan opintojen sujumisen kannalta ja on tärkeää, että erityinen tuki kattaa erityisopetuksen lisäksi myös laajamittaisen ja yleisemmän opintoja ja opiskelua tukevan tuen. Tämä tulisi huomioida pykälän 64 perusteluissa.

Autismiliitto korostaa, että esitysluonnoksessa tulee erityisesti huomioida opiskelun tuki oppimisen tuen rinnalla. Oppimisen tuki ei yksin ole riittävää autismikirjon opiskelijoille, joista monilla ei ole varsinaisia oppimisvaikeuksia, vaan tuen tarve voi painottua esim. oppituntien ulkopuolisiin tilanteisiin kuten välitunneille, ruokailuihin tai siirtymiin. Autismikirjon opiskelijoille tärkeitä opiskelua ja myös oppimista tukevia tukitoimia ovat myös esimerkiksi oppimisympäristön aistiesteettömyyden parantaminen vähentämällä turhia ärsykeitä sekä mahdollisuus opiskella ja tarvittaessa ruokailla rauhallisessa tilassa. Esteettömästä ja aistiesteettömästä oppimisympäristöstä hyötyisi koko opetusryhmä samoin kuin myös esimerkiksi opetuksen strukturoinnista. Opiskelun tukemisessa on huomioitava opiskelijan oikeus yhdenvertaisuuslain mukaisesti kohtuullisiin mukautuksiin ja yksilöllisiin järjestelyihin. Opiskelun tuen tulisi näkyä pykälän 63 nimessä, joka tulisi muuttaa muotoon ”Oikeus oppimisen ja opiskelun tukeen” sekä pykälien 63 ja 64 teksteissä. Opiskelun tukea tulisi avata tarkemmin pykälien 63 ja 64 perusteluissa. Opetus- ja muun henkilöstön autismiosaamisen lisääminen on tärkeää, jotta he osaisivat paremmin tunnistaa autismikirjon opiskelijoiden tuen tarpeita ja tukea heidän oppimistaan ja opiskeluaan.

Yhdymme Kehitysvammaisten Tukiliiton ja Vammaisfoorumin lausuntoon, että pykälässä 64 tulisi täsmentää määritelmää siitä, kuka on oikeutettu erityiseen tukeen ja mainita nimenomaisesti vamma, sairaus tai toimintarajoite oppimisvaikeuksien ja muiden syiden lisäksi. Termi ”todennettu oppimisvaikeus” herättää kysymyksiä siitä, millä tavalla ja kenen toimesta oppimisvaikeus pitää todentaa ja miten se osoitetaan.

Rajapinta vammaispalvelulain mukaisesti palveluihin opiskelun tukena vaatisi ehdottomasti selkeyttämistä. On määriteltävä selkeästi, millä taholla on viimesijainen vastuu tukitoimien järjestämisestä. Esimerkiksi autismikirjon opiskelijoille ja lievästi kehitysvammaisille opiskelijoille ei usein myönnetä vammaispalvelulain mukaisia palveluja kuten henkilökohtaista avustajaa opintojen tueksi, jolloin vaarana on, että opinnot keskeytyvät eikä oikeus opiskeluun ja oppivelvollisuuden suorittamiseen toteudu yhdenvertaisesti muiden kanssa. Tällaiset väliinputoamistilanteet pitää

korjata. Tukitoimien toteutumattomuus voi johtaa opintojen viivästymiseen ja keskeytymiseen ja lopulta nuori voi jäädä kokonaan opiskelujen ja työn ulkopuolelle.

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

-

Valjakka Sari
Autismiliitto ry